

40 ANYS D'HISTÒRIA DEL CASAL LAMBDA

dins del moviment LGBTI de Catalunya

El Casal Lambda és un actor amb un paper important en el desenvolupament del moviment LGBTI a casa nostra, juntament amb d'altres entitats. Durant la dècada dels setanta del segle passat l'objectiu va ser organitzar el moviment LGBTI i despenalitzar l'homosexualitat; als vuitanta, lluitar contra la discriminació de gais i lesbianes i contra la sida; als noranta aconseguir la igualtat legal; a la primera dècada del segle XXI, aconseguir la igualtat social i legal; a la segona dècada lluitar contra l'homofòbia i a favor de la diversitat i la inclusió. A continuació presento les principals fites històriques aconseguides. Tanmateix, molt camí resta per fer en un futur ple d'incerteses i amenaces.

Assemblea del Casal Lambda a la seu del C/ Picasso

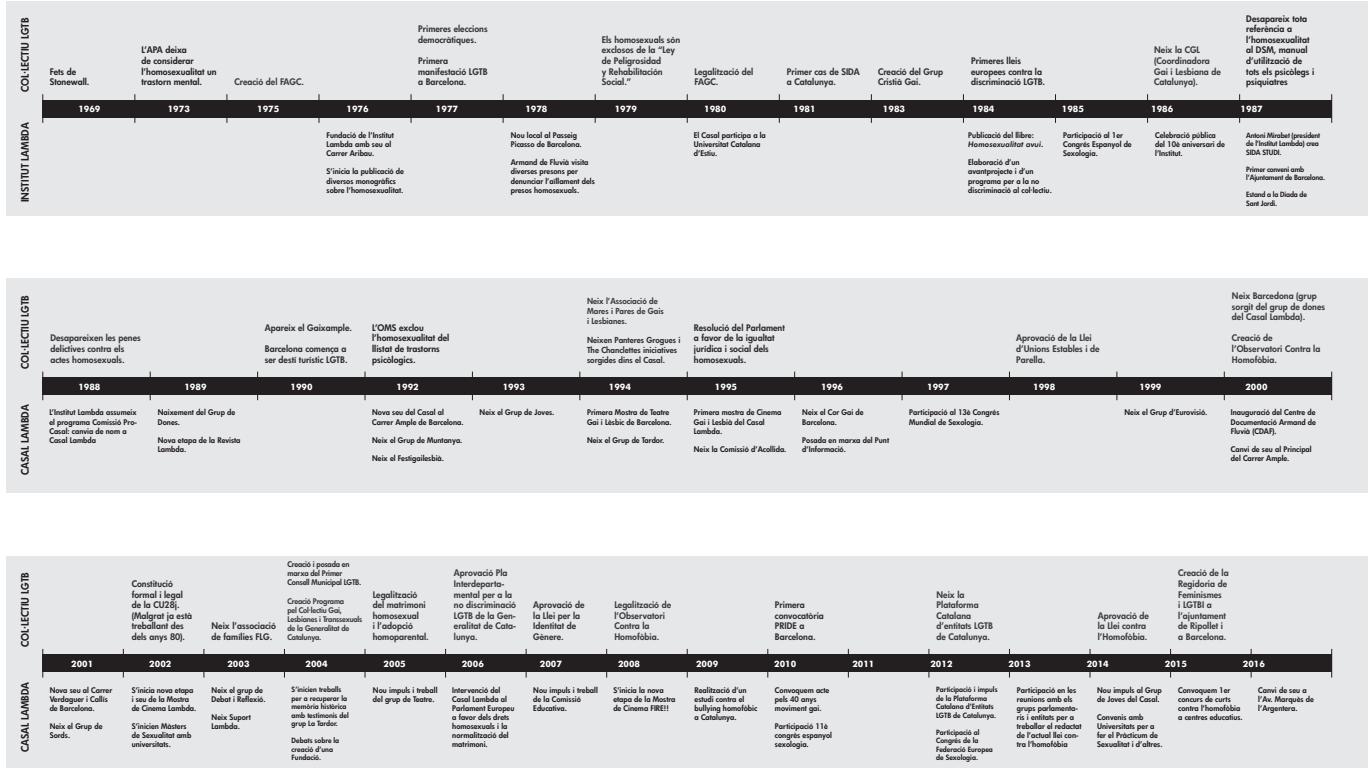
Dècada dels 70: organització del moviment i despenalització de l'homosexualitat

L'Estat espanyol té, històricament, una tradició homòfoba. L'homosexualitat es penalitza sota el règim de Franco amb la «Ley de vagos y maleantes» (LVM) de 1933, quan al 1954 inclou els homosexuals. Serà substituïda per la «Llei de perillositat i rehabilitació social» (LPRS) de 1970 que pretenia ser més eficaç. En aquest context, el moviment LGBTI comença a emergir i a principis dels 70 s'obre camí una tímida i arriscada articulació, que es forjarà en oposició als valors franquistes vigents. El primer dels grups clandestins és el «Movimiento Español de Liberación Homosexual» (MEHL) de 1970, que a finals de 1975 passa a denominar-se Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC), però no fou reconegut legalment fins al 1980. El 5 d'octubre de 1976, ara fa 40 anys, es constituí l'Institut Lambda amb l'objectiu de crear un gabinet d'orientació i ajuda psicosexual per al tractament de problemes relacionats amb la sexualitat. El maig del 1977 es crea a Barcelona la «Cordinadora de

casal lambda

40 ANYS CREAT REFERENTS POSITIU

Donada la seva tasca social, la trajectòria del **Casal Lambda** es troba estretament lligada amb el **Col·lectiu LGTB**. La següent cronologia mostra quins han estat els principals esdeveniments de la seva història.

Frentes de Liberación Homosexual del Estado Español» (COFLHEE) i el juny la primera manifestació no autoritzada del «Dia de l'orgull gai» que té lloc a l'Estat espanyol, convocada pel FAGC i reprimida violentament per les forces policials. El 2 de desembre de 1977 un miler de persones assistí al cinema Niza de Barcelona al primer míting sobre homosexuals, un fet sense precedents. S'hi reivindicà el dret a la utilització del propi cos i la retirada de la LPRS. Amb l'aprovació de la Constitució (1978), la reforma legal de l'11 de gener de 1979 eliminà diversos articles de la LPRS, entre ells els referents «als actes d'homosexualitat».

Dècada dels 80: lluita contra la discriminació de gais i lesbianes i contra la sida

Atesa l'evolució de la societat catalana i els evidents canvis legals, l'Institut Lambda, juntament amb les finalitats assistencials vigents, incrementava la vida associativa amb una nova entitat de caire més cultural i d'esplai. El 15 de setembre de 1982 passa de ser «societat civil» a ser associació.

Serà a partir de 1986 quan el moviment LGBTI comença a sortir de la crisi de militància en què havia caigut els anys precedents i la reivindicació passa pel contacte dels líders del moviment amb els representants dels partits polítics i els grups parlamentaris. Al llarg d'aquells anys, fruit d'innombrables iniciatives, sorgeixen nombrosos grups, entre ells la Coordinadora Gai Lesbiana i el Col·lectiu Gai de Barcelona. L'activisme divers LGBTI, que manté presència al carrer, lluita contra la violència homofòbica i contra les discriminacions laborals, un element bàsic de la seva activitat política. Actua com a grup de pressió a través de la política i els mitjans de comunicació. La COFLHEE presenta el 1989 un projecte de llei antidiscriminària. La lluita contra la sida d'aquells anys es vertebrava principalment al marge del moviment LGBTI, però serà l'organització i l'experiència del moviment el que contribuirà de manera eficaç i decisiva a la lluita contra la malaltia, a partir d'aleshores i durant dècades. El 1988 l'Institut Lambda passa a anomenar-se Casal Lambda, agrupant així dos projectes: el del propi Institut i el de la Comissió Pro Casal de Gais i Lesbianes a la ciutat de Barcelona.

Manifestació contra el racisme, 1992

Assemblea al c/ Ample amb en Miquel Àngel i l'Araceli, 1997

Sopar d'Eurovisió al c/ Verdaguer i Callís, 2015

Dècada dels 90: vers la igualtat legal

Els 90 es caracteritzen per un moviment espontani divers i per l'entrada de certs models de lesbiana i de gais als espais de la premsa, de la televisió i del cinema. Prenen empena les empreses dedicades als gais i les lesbianes, s'estableixen àrees específiques de trobada o es concentren alguns serveis (per ex. l'Eixample a Barcelona) i apareixen nombroses revistes gratuïtes. El moviment associatiu ja no és l'únic a crear opinió al si del col·lectiu homosexual. Els «28 de juny» comencen a constituir-se en actes massius a les grans ciutats i, progressivament, en un moment de celebració festiva i pública, on es posa de manifest no tant una unitat d'acció política sinó, sobretot, un col·lectiu plural i divers. El 1991 es constitueix la Federació Estatal de Gais i Lesbianes, on s'integra el Casal Lambda. En aquest mateix any es crea el Festigalesbià per fomentar com a plataforma de promoció d'artistes emergents, un espectacle esbojarrat de transformisme, ball i música. Amb la voluntat de visibilitzar les persones LGTBI als mitjans, al 1995 neix la Mostra Internacional de Cinema Gai i Lèsbic de Barcelona, organitzada en la seva primera etapa per en Xavi Daniel. L'any següent, el 1996, el nou Codi penal del 25 de maig reconeix l'homofòbia com a constitutiva de delictes, igual que la xenofòbia, per als delictes comesos amb ocasió de l'exercici dels drets fonamentals. Un sector prominent del moviment LGTBI aposta per la posada a punt d'una llei de parelles de fet que contempli la igualtat respecte del matrimoni. El 30 de juny del 1998 s'aprova la «Llei d'unions estables de parella» catalana, la qual regula en el seu capítol segon la unió estable homosexual i atorga certs drets a les parelles homosexuals.

Dècada 2000-2010: vers la igualtat social amb els heterosexuals

L'avenç legal i social que el moviment LGTBI havia aconseguit encara no era complet. Entrat el nou segle, certes forces socials, polítiques i religioses

encara avalen i legitimen l'homofòbia *de facto*. Però hi va haver una visibilitat creixent de persones LGBTI als mitjans de comunicació, en sèries de televisió, al carrer amb els 28J, durant tota la dècada. Al 2002 la Mostra Internacional de Cinema Gai i Lèsbic de Barcelona passa a ser coneguda com a Mostra Lambda, i el seu director en aquesta etapa és en Jaume Gil. Es progressa en la lluita contra el VIH/sida i la solidaritat amb els gais seropositius. El 2004 neix el programa per a la no-discriminació de les persones gais, lesbianes i transsexuals.

El 21 d'abril de 2005 el Parlament de Catalunya reforma el Codi de Família i legalitza el dret d'adopció per a parelles del mateix sexe. El 18 de juny una gran manifestació contra el dret de matrimoni gai a Madrid organitzada pel *Foro de la Família* aplega dinou bisbes catòlics. Però amb la Llei 13/2005 aprovada el 30 de juny de 2005, modificant el Codi civil, el matrimoni entre persones del mateix sexe i l'adopció seran legals. Suposa la culminació d'una política de reconeixement de drets civils que és la conseqüència de les decisions estratègiques del moviment LGBTI i del persistent activisme, per què la seva demanda sigui en les agendes dels partits polítics, seguint les passes pioneres dels Països Baixos (2001) i Bèlgica (2003). El 2006 s'aprova el pla interdepartamental per a la no discriminació per a les persones lesbianes, gais i transsexuals. També per iniciativa del govern municipal, a Barcelona es posa en marxa un pla per a la no discriminació de persones LGTB.

La Llei 3/2007, de 15 de març, «Llei reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones», legisla per primera vegada a l'Estat espanyol el canvi de sexe que es produeix en els casos de disforia sexual. La llei ve a cobrir el buit legal en què es trobava la transsexualitat, fixant els requisits legals exigibles perquè la menció de sexe sigui rectificada en el Registre civil. Destaca especialment el criteri legal a favor del sexe psicossocial, amb el qual s'elimina la necessitat de cirurgia de reassignació total. El 7 d'octubre de 2007 hi ha la primera manifestació per la despatologització trans* a Barcelona, entre altres ciutats, sota el lema «Contra la disforia de gènere». Les operacions de canvi de sexe a Catalunya es van començar a fer al desembre de 2008. També el 2008, la Mostra Lambda adopta el seu nom actual, Fire!!, i n'assumeixen l'organització en Joako Ezpeleta i l'Antoine Leonetti. Tot i els avenços, amb l'esclat de la crisi econòmica s'inicia arreu la desmobilització del voluntariat i l'associacionisme que perdura fins avui, amb la desaparició d'actors rellevants del moviment LGBTI a casa nostra.

De 2011 fins avui: lluita contra l'homofòbia i a favor de la diversitat i la inclusió

La consolidació de la Llei de matrimoni gai no atura els casos d'homofòbia i agressions violentes denunciades des del 2013 pels «Informes sobre l'estat de l'homofòbia a Catalunya» de

l'Observatori contra l'homofòbia. El 2 d'octubre de 2014, el Parlament de Catalunya aprova la «Llei per a garantir els drets de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transsexuals i Intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia», amb un paper actiu del Casal Lambda. Catalunya es dota d'una pionera llei integral contra l'homofòbia amb un règim sancionador que preveu multes i inhabilitació com a clau. En altres països existeixen elements d'aquesta norma, però no junts en una de caràcter integral com aquesta. També la Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes, és aprovada amb un ampli suport de les forces polítiques al Parlament de Catalunya el juliol del 2015 però és recorreguda al Tribunal Constitucional. Cada 17 de maig, el Dia Internacional contra l'Homofòbia, Bifòbia i Transfòbia (IDAHOBIT) mobilitza el suport per al col·lectiu LGBTI, a tot el món, en commemoració de la desclassificació de l'homosexualitat com a malaltia mental el 1990. El 2016 es tanca amb dues importants commemoracions: el 25è aniversari del Festigallesbià i el 40è aniversari del Casal Lambda.

Per tant...

Molts reptes resten pendents encara en un panorama europeu on creix la por, la desigualtat, els grups neocons, el feixisme i la intolerància: el *bullying* a causa de l'orientació sexual, l'educació en la diversitat, la gent gran LGBTI, les famílies monoparentals, els drets dels transsexuals, la solidaritat internacional, els emigrants LGBTI, la solidaritat amb les persones seropositives, la visibilitat arreu del territori i no només a la ciutat de Barcelona, etc. El moviment LGBTI no ha culminat la seva tasca i el Casal Lambda esdevé encara imprescindible dins d'ell.

Exposició del 40è aniversari del Casal Lambda